

Pilar 3 - 2023

Offentliggjøring av sentral
risikoinformasjon 2023

INNHold

SIDE

4	INNLEDNING
5	NØKKELTALL
6	RISIKOSTYRING
	Risikorammeverk
	Risikoappetitt
	Internt kontrollmiljø
	Etske retningslinjer og verdigrunnlag
	Kompetanse
	Organisasjon
	Ajourhold av policyer
	Identifisering av risiko
	Risikoanalyse
	Stresstester og scenarioanalyser
	Beredskapsplaner
8	LIKVIDITETSRISIKO
	Styring og kontroll
	Porteføljefinformasjon
	Innlån
	Likviditetsutvikling og stresstester
	Likviditetsindikatorer
9	KREDITTRISIKO
	Styring og kontroll
	Risikoklassifisering
	Risikoklasser
	Sikkerhetsklasser
	Porteføljefinformasjon
	Mislighold og nedskrivninger
	Individuelle nedskrivninger
	Modellbeskrivelse
12	MARKEDSRISIKO
	Styring og kontroll
	Aksjerisiko
	Renterisiko
	Spreadrisiko
	Valutarisiko
	Kapitalbehov Pilar 1
	Kapitalbehov Pilar 2
12	OPERASJONELL RISIKO
	Styring og kontroll
	Metodikk og vurderingskriterier Pilar 1
	Metodikk og vurderingskriterier Pilar 2
13	GODTGJØRELSESORDNINGER

Innledning

Dette dokumentet gir en beskrivelse av risiko og kapitalstyring i SpareBank 1 Gudbrandsdal i samsvar med CCR/CRD IV-forskriftens krav om offentliggjøring av finansiell informasjon.

Risiko- og kapitalstyringen i SpareBank 1 Gudbrandsdal skal støtte opp under bankens strategiske mål, samt sikre finansiell stabilitet og en forsvarlig formuesforvaltning.

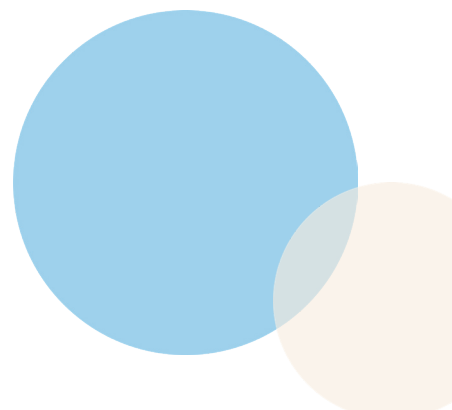
Dokumentet presenterer finansiell informasjon som kan bidra til at markedsaktører får et mer utvidet grunnlag for å vurdere:

- Bankens risikonivå
- Styring og kontroll med de ulike risikoene
- Soliditet og kapitalbehovsvurderinger

Dokumentet oppdateres årlig og offentliggjøres i forbindelse med offentliggjøring av bankens årsrapport.

Utover den informasjonen som er tilgjengelig i dette dokumentet vises det til ytterligere informasjon på bankens hjemmeside;

<https://www.sparebank1.no/nb/gudbrandsdal/om-oss.html>

De viktigste finansielle nøkkeltallene for 2023:

Nøkkeltall (tall i hele tusen kroner) ¹	2023	2022	2021	2020	2019
Forvaltningskapital	12.520.069	11.492.892	10.734.172	9.940.659	8.758.300
Gjennomsnittlig forvaltningskapital	11.998.680	11.350.977	10.434.853	9.544.700	8.644.639
Overført utlån til SpareBank 1 Boligkreditt (BK)	4.354.888	3.948.826	3.564.056	3.058.437	2.517.602
Forvaltningskapital inkl. BK	16.874.957	15.441.718	14.298.228	12.999.095	11.275.902
Brutto utlån til kunder	10.138.642	9.665.398	8.823.296	8.095.694	7.459.156
Brutto utlån til kunder inkl. BK	14.493.530	13.614.224	12.387.352	11.154.130	9.976.758
Innskudd fra kunder	9.420.290	8.699.932	8.019.408	7.273.852	6.259.495
Resultat underliggende bankdrift eks. tap ²	169.235	120.993	97.218	92.603	101.578
Tap på utlån	13.774	3.510	4.695	8.784	2.985
Resultat underliggende bankdrift inkl. tap	155.461	117.484	92.523	83.819	98.593
Netto verdiendringer på finansielle eiendeler	36.075	10.537	10.457	-4.962	30.105
Resultat før skatt	199.098	153.906	150.945	127.120	182.175
Resultat etter skatt	151.391	122.965	126.707	106.785	154.376
Egenkapital	1.606.462	1.473.728	1.358.534	1.238.576	1.063.765
Renteinntekter i % av GFK	2,20 %	1,74 %	1,39 %	1,50 %	1,84 %
Driftskostnader i % av GFK	1,41 %	1,39 %	1,27 %	1,34 %	1,44 %
Driftskostnader i % av driftsinntekter eks. kursgevinst	48,87 %	51,83 %	47,75 %	47,10 %	44,13 %
Utlån overført til kredittforetak i prosent av brutto utlån	30,0 %	29,0 %	28,8 %	27,4 %	25,2 %
Tap i % av brutto utlån	0,14 %	0,04 %	0,05 %	0,11 %	0,03 %
Avsetning til tap i % av brutto utlån	0,61 %	0,41 %	0,45 %	0,47 %	0,41 %
Resultat etter skatt i % av GFK	1,26 %	1,08 %	1,21 %	1,12 %	1,79 %
Misligholdte engasjement i % av brutto utlån	0,48 %	0,31 %	0,39 %	0,38 %	0,44 %
Egenkapitalandel	12,83 %	12,82 %	12,66 %	12,46 %	12,15 %
Egenkapitalavkastning etter skatt	9,81 %	8,70 %	9,78 %	9,25 %	15,60 %
Kapitaldekning morbank	22,76 %	22,35 %	22,05 %	22,06 %	22,61 %
Kjernekapitaldekning morbank	21,23 %	20,66 %	20,23 %	20,04 %	20,40 %
Ren kjernekapitaldekning morbank	21,23 %	20,66 %	20,23 %	20,04 %	20,40 %
Uvektet kjernekapitaldekning morbank	10,79 %	10,62 %	10,18 %	9,84 %	10,37 %
Kapitaldekning konsolidert	21,92 %	22,13 %	22,30 %	22,35 %	23,06 %
Kjernekapitaldekning konsolidert	20,33 %	20,38 %	20,37 %	20,22 %	20,75 %
Ren kjernekapitaldekning konsolidert	20,14 %	20,14 %	20,10 %	19,95 %	20,43 %
Uvektet kjernekapitaldekning konsolidert	8,84 %	9,05 %	8,75 %	8,51 %	8,97 %
LCR	160 %	175 %	125 %	133 %	175 %
NSFR	132 %	135 %	139 %	144 %	146 %
Utlånsvekst egen balanse	4,90 %	9,54 %	8,99 %	8,53 %	6,23 %
Utlånsvekst inkl. BK	6,46 %	9,90 %	11,06 %	11,80 %	7,57 %
Innskuddsvekst	8,28 %	8,49 %	10,25 %	16,21 %	6,68 %
Innskudd i % av brutto utlån	92,91 %	90,01 %	90,89 %	89,85 %	83,92 %
Endring i forvaltningskapital	8,94 %	7,07 %	7,98 %	13,50 %	6,72 %
Brutto utlån næring inkl. BK	27,60 %	26,76 %	25,55 %	25,81 %	25,99 %
Brutto utlån privat inkl. BK	72,40 %	73,24 %	74,45 %	74,19 %	74,01 %
Antall årsverk	84	79	76	68	68
Antall ansatte	87	84	83	73	71

¹ Året 2019 ble det anvendt regnskapsprinsipper etter NGAAP. Fra 2020 føres regnskapet etter IFRS.

² Underliggende bankdrift er bankens resultat korrigeret for utbytte og verdiendringer

Risikostyring

Risikorammeverk

For Sparebank1 Gudbrandsdal er kapitaldekning og soliditet sentrale styringsparametere, og kapitalbehovet er vurdert ut ifra et langsiktig perspektiv. Risikostyringen i banken skal støtte opp under den strategiske utviklingen og måloppnåelsen.

Banken har i strategiplanen fastlagt at samlet risikonivå skal være lav til moderat.

Risikostyringen skal sikre finansiell stabilitet og forsvarlig kapitalforvaltning innenfor det risikonivå som er definert i bankens strategiplan.

Dette skal oppnås gjennom;

- En sterk risikokultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring i alle ledd
- Tilstrebe en optimal kapitalallokering innenfor vedtatt strategi
- Utnyttelse av synergier
- Et tilstrekkelig nivå på kjernekapital ut fra valgt risikoprofil
- Korrekt og uavhengig rapportering
- Gode modeller for beregning av risiko

Risikoappetitt

Det er i overordnet strategidokument og aktuelle policydokumenter ellers definert målsettinger knyttet til nøkkeltall, måltall og evt. rammer for banken. SpareBank 1 Gudbrandsdal har kvantifisert rammer og risikoindikatorer for å gi et helhetlig syn på risikobildet, samt å kunne illustrere utviklingen over tid. Det er i strategiplanen angitt flere parametere som definerer bankens risikoappetitt og -toleranse.

Noen av disse er:

- Bankens kapitalkravsmargin.
- Nivå på misligholdsvolum på utlån i forhold til andre banker i Samspar. Ha en porteføljekvalitet på samme nivå som gjennomsnittet i Samspar
- Nivå på porteføljekvalitet i forhold til andre Samspar-banker
- Engrense for utlån til BM i forhold til total utlånsportefølje

Måltall og parametere som nevnt over overvåkes og rapporteres jevnlig som del av bankens ordinære risikostyring. Disse måltall og parametere er både kvantitative og kvalitative og hvor det er lagt vekt på å kunne identifisere framoverskuende forhold. Intensjonen er

å få tidlige indikasjoner på negativ utvikling.

Internt kontrollmiljø

Etiske retningslinjer og verdigrunnlag

I helhetlig risikostyring er etisk standard og bedriftskulturen grunnmuren som de andre elementene bygger på. Bedriftskulturen omfatter menneskene i organisasjonen med deres individuelle egenskaper som integritet, verdigrunnlag og etiske holdninger. Usunn bedriftskultur kan vanskelig kompenseres med andre kontroll- og styringstiltak. SpareBank 1 Gudbrandsdal har derfor etablert tydelig et verdigrunnlag og etiske retningslinjer som løpende kommuniseres i hele organisasjonen.

Ledelsens holdninger og interesse for helhetlig risikostyring er sentralt i etableringen av denne grunnmuren.

Kompetanse

Kompetansen hos en medarbeider skal reflektere den kunnskap og de ferdigheter som er nødvendige for å utføre de oppgaver som er definert i stillingsinstruksen.

Organisasjon

Bankens organisasjonsstruktur skal underbygge bankens policy for risikostyring. Organisering av banken gir rammene for planlegging, utførelse, kontroll og oppfølging/overvåking av strategier, mål og aktiviteter.

Klart definerte ansvarsområder og hensiktsmessige rapporteringslinjer skal vektlegges. I tillegg skal det etableres effektive rutiner for å sikre god styring, kontroll og etterlevelse.

Følgende prinsipper skal legges til grunn ved valg av bankens risikostyringsstrategier:

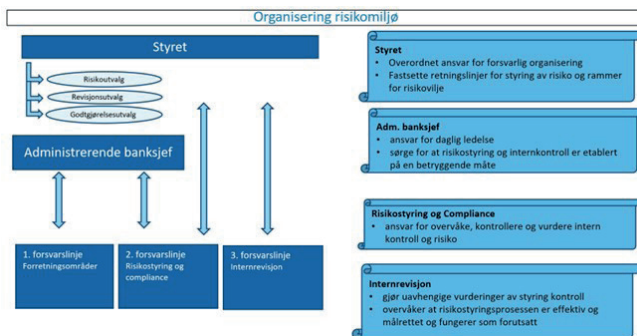
- Skal gjenspeile bankens overordnede mål og strategier
- Skal være en integrert del av bankens løpende aktiviteter
- Må stå i forhold til bankens evne og kapasitet

Risikostyringsprosessen deles inn i:

- En utøvende funksjon i 1. forsvarslinje - inkluderer både linje (kundeansvar) og stab (styring/støtte/fag/kontroll)
- En uavhengig overvåkingsfunksjon i 2. forsvarslinje – Risikostyring og compliance
- Internrevisjon i 3. forsvarslinje

Et viktig prinsipp er at risikostyringsprosessen er en integrert del av den daglige virksomheten. Det betyr at risikostyring ikke fjerner noe av resultatansvaret for god risikostyring.

Banken legger vekt på uavhengig organisering av den helhetlige risikostyringen. Ansvar for risikostyring er derfor delt mellom ulike grupper illustrert i figuren under.

Ajourhold av policyer

Banken skal årlig gjennomføre en revisjon av bankens overordnede strategi. Dette innebærer en gjennomgang av endringer i rammebetingelser, herunder konkurransesituasjonen, krav fra offentlige myndigheter, endring i kundeatferd og krav til kompetanse og organisering.

Videre skal det årlig foretas en revidering av policyer knyttet til de enkelte risikoene. Dette skal sikre at banken styrer den enkelte risiko i tråd med godkjente risikoprofiler og slik at samlet risikoeksponering er i samsvar med bankens overordnede risikoprofil.

Identifisering av risiko

Identifikasjon av risiko er en framoverskuende prosess som er integrert i strategiarbeidet. Prosessen dekker alle vesentlige forretningsområder og aktiviteter. Risikoer som kan medføre uheldige hendelser identifiseres og tiltak iverksettes for å bringe restrisiko ned til et akseptabelt nivå.

Identifiseringen danner grunnlaget for bankens risikoanalyse og risikomåling.

Risikoanalyse

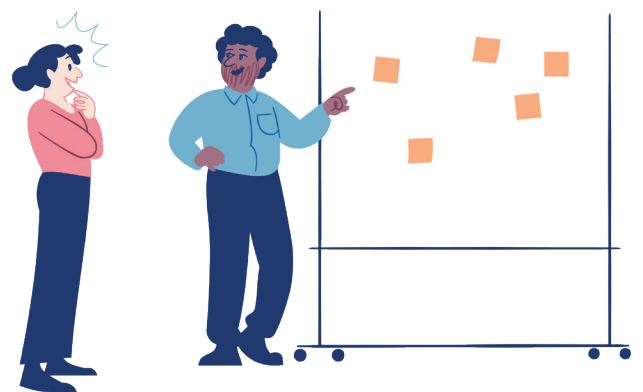
Risikoene som er identifisert analyseres for å forstå egenskaper og årsakssammenheng. Vesentlige risikoer kvantifiseres etter beste estimat for forventet tap og behov for risikojustert kapital. Primært gjennomføres denne målingen av risiko innenfor kredittområdet som er vurdert å være bankens største enkeltrisiko. Kvantifiseringen baseres på anerkjente metoder og fremgangsmåter for måling av risiko.

Stresstester og scenarionalyser

Det gjennomføres stresstester og scenarionalyser for å analysere hvordan negative hendelser påvirker resultatet, balansen og kapitaldekningen i banken. Analysene gjennomføres på de mest kritiske risikoområdene som kreditt-, markeds- og likviditetsrisiko og tar hensyn til en negativ makroøkonomisk utvikling over en periode på minimum tre år.

Beredskapsplaner

Bankens kjernevirksomhet er å ta risiko. Dette vil over tid kunne påføre banken større uventede tap, på tross av gode risikostyringssystemer og – prosesser. En slik situasjon vil kunne medføre alvorlig press på kapitaldekning, likviditet og drift. Banken har utarbeidet beredskapsplaner som iverksettes dersom banken nærmer seg kritiske nivåer innenfor ulike risikoområder og kapitalnivåer.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at banken ikke er i stand til å innfri forpliktelser på forfall eller ikke har evne til å finansiere eiendeler, herunder ønsket vekst uten vesentlige økte kostnader.

Styring og kontroll

Policy for likviditetsstyring er førende for styringen av likviditetsrisikoen. Denne setter rammer for netto likviditetsbehov i ulike tidsintervaller, krav til langsiktighet i finansieringen, størrelse på likviditetsreserver og lengden på den tidsperioden banken skal være uavhengig uten å måtte hente ny finansiering fra penge- og kapitalmarkedet. Likviditetsstrategien revideres minimum årlig av bankens styre.

I tilknytning til strategien er det etablert en egen beredskapsplan som skal håndtere urolige likviditetssituasjoner.

Det benyttes stresstester som analyserer bankens likviditetsmessige sårbarhet i perioder uten tilgang på ekstern finansiering. Økonomiavdelingen har ansvaret for likviditetsstyringen, mens Risikostyring har ansvaret for overvåking og rapportering av utnyttelse av rammer i henhold til likviditetsstrategien. Rapportering til styret skjer kvartalsvis.

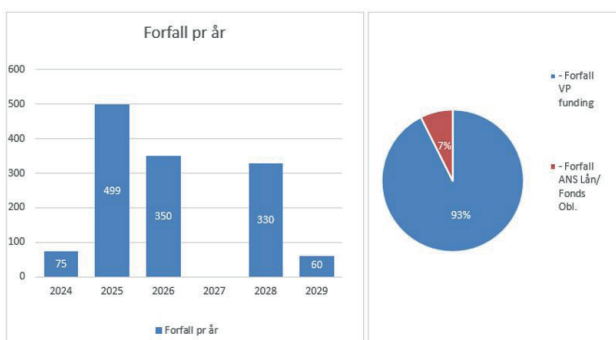
Porteføljefinformasjon

Innlån

Likviditetsrisikoen reduseres gjennom spredning av innlånene på ulike løpetider.

Banken har en robust finansiering og likviditetssituasjon som gjør at banken kan opprettholde ordinær drift i 18 måneder uten å refinansiere bankens låneforfall.

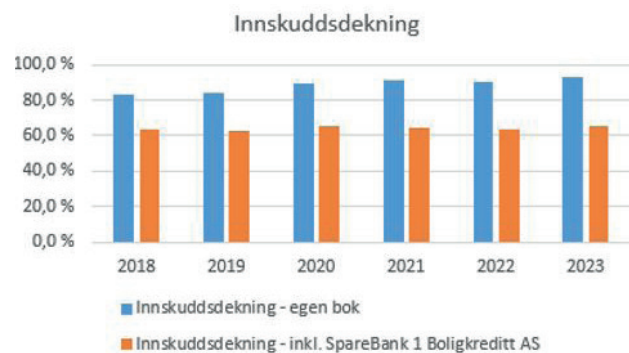
Figuren under viser forfallstrukturen for Sparebank 1 Gudbrandsdals innlån pr 31.12.2023 (tall i mnok.)

Innskuddsdekning

Innskudd fra kunder er bankens viktigste finansieringskilde. Innskuddsdekning måles og rapporteres som innskudd fra kunder i % av brutto utlån på egen bok, og hvor overført volum til SpareBank 1 Boligkreditt AS også regnes med. I policy for likviditetsstyring er det sistnevnte måltall som vektlegges.

Figuren under viser innskudd fra kunder i forhold til bankens brutto utlån.

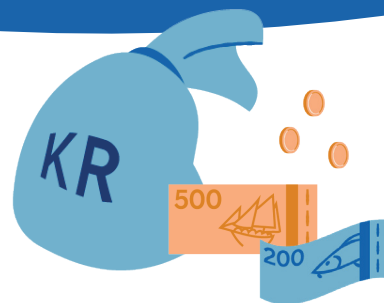

Informasjon om overføring av lån til Sparebank 1 Boligkreditt AS

Sparebank 1 Gudbrandsdal overfører utlånsvolum til Sparebank 1 Boligkreditt AS som en del av bankens finansieringsstrategi. Lån overført til Sparebank 1 Boligkreditt AS er sikret med pant i bolig innenfor 75 % av omsetningsverdi. Overførte lån er juridisk eid av Sparebank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Gudbrandsdal har, utover forvaltningsrett og rett til å overta helt eller delvis nedskrevne lån, ingen rett til bruk av lånene. SpareBank 1 Gudbrandsdal forestår forvaltningen av overførte utlån og mottar en provisjon som baseres på avkastningen på utlånene banken har overført fratrukket kostnadene i selskapet.

Sparebank 1 Boligkreditt AS er eid av sparebankene som inngår i Sparebank 1-alliansen. Sparebank 1 Gudbrandsdal har per 31.12.2023 en eierandel på 1,57% i selskapet.

Overføringen av lån påvirker risikoprofilen til bankens gjenværende utlånsportefølje. Det er satt risikostrategiske rammer for hvor stor andel av utlånsporteføljen som kan overføres til kredittforetaket. Mottatt vederlag for lån overført fra Sparebank 1 Gudbrandsdal til Sparebank 1 Boligkreditt AS tilsvarer nominell verdi av overførte utlån.

Likviditetsutvikling og stresstester

Figuren viser analyser av likviditetsbuffer under ulike stress scenarier

Overlevelsessevne scenarier (netto refinansiering etter tiltak)	7 d	1 mnd	3 mnd	12 mnd	18 mnd	24 mnd
Ordinær drift	1.525	1.549	2.175	4.051	3.949	3.847
1a - Sviktende refinansiering	3.168	3.192	3.242	3.388	3.286	3.184
2a - Middels krise i marked	2.575	2.480	2.386	2.029	1.544	1.060
2b - Middels krise i banken	3.632	3.213	2.900	2.590	2.200	1.856
3a - Stor krise i marked	1.924	1.846	1.689	908	188	-532
3b - stor krise i banken	3.826	2.904	2.258	1.567	1.134	790
4a - Middels krise i bank og marked	2.575	2.155	1.843	1.532	1.142	798
4b - Stor krise i bank og marked	1.924	1.002	463	-335	-768	-1.111

Tabellen illustrerer overlevelsessevne i de ulike scenarioene som er definert i bankens stresstest for likviditet for periodene 7 dager- 24 måneder.

Likviditetsstrategien forutsetter at banken skal kunne opprettholde ordinær drift i 12 måneder uten tilførsel av ekstern likviditet. Pr 31.12.2023 hadde banken likviditetsreserver under gitte stress-forutsetninger som var store nok til å fortsette normal drift i over 24 måneder uten tilførsel av ekstern likviditet. Strategien er videre at banken skal kunne leve i tre måneder i en beregnet stress-situasjon hvor det

er stor krise både i banken og i markedet. Ved utgangen av 2023 var banken innenfor denne målsetningen.

Likviditetsindikatorer

Bankens likviditetsstrategi angir rammer for styring av likviditetsrisikoen og disse er definert i forhold til regulatorisk minimumsnivå av Finanstilsynets definisjoner av LCR og NSFR. Ved utgangen av 2023 var LCR på 163% mens NSFR var på 132%.

Kredittrisiko

Kredittrisiko er risiko for tap knyttet til at kunder eller andre motparter ikke kan gjøre opp for seg til avtalt tid i henhold til avtaler, og at mottatte sikkerheter ikke dekker utestående krav. Konsentrasjonsrisiko kreditt defineres som risiko for tap som følge av konsentrasjon omkring store enkeltkunder eller enkelte bransjer.

Styring og kontroll

Bankens styring av kredittrisiko inngår som en del av bankens overordnede rammeverk for helhetlig risikostyring. Styret reviderer bankens kredittstrategi årlig. Prosedyrene for kredittstyring er beskrevet i policydokumenter og retningslinjer og gir føringer for bankens utøvelse av kredittarbeid innenfor vedtatt risikovilje.

Administrasjonen operasjonaliserer bankens kredittpolicy

med årlig oppdatering og tilrettede systemer og prosedyrer for overvåking og rapportering av måltall og resultater. Kredittpolicyen definerer toleransegrenser (risikovilje), fullmaktshierarki og sikrer målrettet aktivitet.

Oppfølging av kredittrisiko rapporteres fortløpende gjennom kvartalsvis rapportering til styret. I dette rapporteres det blant annet på;

- Utvikling i kredittporteføljen
- Ulike utvalgte eksponeringer mot blant annet ulike bransjer og geografi
- Utvikling i migrering innen risikogrupper
- Utvikling og status i forhold til kredittstrategiske rammer

Utover dette har både intern- og eksterntrevisorer uavhengige kontrollhandlinger rettet mot kredittområdet.

Risikoklassifisering

Risikomodelle som benyttes er basert på statistiske analyser av historiske sammenhenger, med særlig vekt på inntjening, soliditet, ledelse og atferd. Modellene er under kontinuerlig utvikling og jevnlig validering. Kvantitativ validering viser over tid høye og stabile rangeringsegenskaper. Observasjonene er på nivå med sammenlignbare tall i Sparebank 1-alliansen.

De viktigste parameterne i kredittmodellene er;

Sannsynlighet for mislighold (PD)

Denne beregnes av kundens score i forhold til forklaringsvariablene som inngår i regresjonsanalysen. PD angir sannsynlighet for at kunden går i mislighold innen ett år under gjeldende konjunkturforhold, og er det sentrale risikomålet. Klassifiseres etter 9 friske klasser (A til I). I tillegg er det to misligholdsklasser (J og K) for kunder med misligholdet og/eller nedskrevne engasjement.

Forventet eksponering ved mislighold (EAD)

Eksponering ved mislighold (EAD) er en beregnet størrelse som angir eksponering mot kunden ved et fremtidig misligholdstidspunkt. Denne eksponeringen består av henholdsvis utlånsvolum, garantier og innvilgede, men ikke trukne rammer.

Tap gitt mislighold (LGD)

LGD angir hvor mye banken potensielt kan tape dersom kunden misligholder sine forpliktelser. Banken estimerer tapsgrad for hvert lån basert på forventet realisasjonsverdi (RE-verdi) på underliggende sikkerheter, gjenvinningsgrad på usikret del av lånene samt kostnadene banken har ved å drive inn misligholdte engasjement. RE-verdien beregnes med utgangspunkt i realisasjonsverdi i en nedgangskonjunktur.

Forventet tap (EL)

EL uttrykker bankens forventede tap på en kunde de neste 12 månedene. Dette er en gjennomsnittsforsøring til tap, gitt realisasjon i et lavkonjunktur-marked. Dette er å vurdere som en driftskostnad og skal dekkes gjennom kundemargin/driftsmargin.

Kapitalkrav (UL)

UL uttrykker bankens beregnede uventede tap utover forventet tap i henhold til kapitalkravsforskriften, og som banken må holde kapital (økonomisk kapital) for å kunne dekke. Størrelsen på behovet for kapital vil være påvirket av porteføljens sammensetning, modellenes diskriminerende evne, kalibrering og valgt konfidensnivå.

Risiko-klasse	Nedre grense	Øvre grense
A	0,00 %	0,10 %
B	0,10 %	0,25 %
C	0,25 %	0,50 %
D	0,50 %	0,75 %
E	0,75 %	1,25 %
F	1,25 %	2,50 %
G	2,50 %	5,00 %
H	5,00 %	10,00 %
I	10,00 %	99,99 %
J	99,99 %	100,00 %
K	100,00 %	100,00 %

Risikoklasser

Tabellen viser de ulike risikoklassene fra A-K med grenser for misligholds-sannsynlighet (PD). Klasse J gjelder engasjementer med mislighold større enn kr 1 000,- over 90 dager. Klasse J og K er definert med PD lik 100% i tråd med definisjonen i kapitalkravsforskriften.

Sikkerhetsklasse	Dekning
1	Over 120 %
2	Over 100 %
3	Over 80 %
4	Over 60 %
5	Over 40 %
6	Over 20 %
7	Inntil 20 %

Sikkerhetsklasser

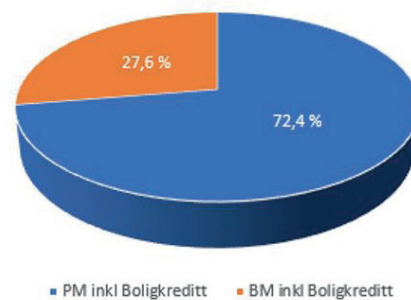
Sikkerhetsklasse er delt i sju klasser hvor dekning viser sikkerhetsverdien målt etter realisasjonsverdi, og viser tapsgrad knyttet til engasjementet. Realisasjonsverdier er beregnet med utgangspunkt i standardiserte reduksjonsfaktorer

etter type sikkerhet, beregnet for realisasjon under i et lavkonjunktur-scenario.

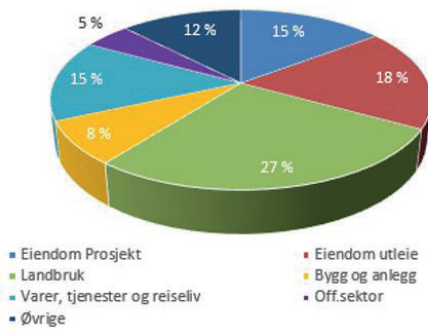
Porteføljeinformasjon

Figuren viser utlånsvolum inkludert overført til SpareBank 1 Boligkreditt AS fordelt etter kundegruppe.

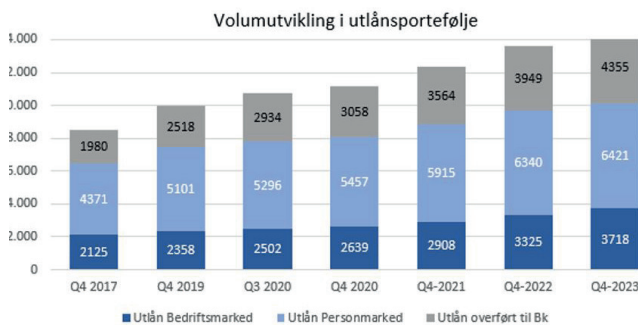
Utlånsportefølje inkl. Boligkreditt

Personmarkedet utgjør den største andelen av kredittporteføljen. Banken har overført deler av boligfinansieringen til alliansens boligkredittselskap.

I porteføljen til Bedriftsmarkedet utgjør landbruk og eiendom (prosjekt og utleie) de største bransjene med hhv. 27% og 33%. Porteføljen er sikret med en høy grad av kvalifisert sikkerhet. I sikkerhetsberegningen benyttes en reduksjonsfaktor på 40% på markedsverdien på boligeiendommer mens det for næringseiendommer benyttes en reduksjonsfaktor på 55%. Beregningene er gjort ut fra et scenario om alvorlig lavkonjunktoregenskaper i modellestimatene.

Banken har i 2023 hatt en utlånsvekst på 6,5%. Denne veksten er fordelt på BM-porteføljen med 11,8% og PM-porteføljen med 1,3%. Hovedtyngden av veksten er kommet i bankens geografiske markedsområde.

I forbindelse med bankens egen kapitalbehovsberegning (ICAAP) er konsentrasjonsrisiko med hensyn til geografi vurdert. Bankens vurdering er at porteføljen er geografisk diversifisert på en måte som gjør at eksponeringene ikke medfører noe spesiell konsentrasjonsrisiko. Hovedtyngden av porteføljen består av langsiktige og stabile finansieringer. Personmarkedet inneholder hovedsakelig langsiktig finansiering av bolig.

Eiendomsporteføljen i Bedriftsmarkedet består både av en andel relativt kortsiktig finansiering av bolig- eller fritidsmarkedsprosjekter mens hoveddelen består av langsiktig finansiering av næringseiendom for utleie.

Mislighold og nedskrivninger

Tap på utlån beregnes ut ifra et forventet kreditttap etter den generelle modellen for nedskrivninger av finansielle eiendeler etter IFRS 9. Målingen av nedskrivningen for forventet tap avhenger av om kreditttrisikoen har økt vesentlig siden første gangs balanseføring. Kredittforverring måles ved utviklingen i økonomisk PD.

Tapsanslag fastsettes månedlig, og bygger på data med historikk over konto- og kundedata for hele kredittporteføljen. Tapsestimatene blir beregnet basert på henholdsvis 12 måneder og livslang sannsynlighet for mislighold, tap ved mislighold og eksponering ved mislighold.

I tråd med IFRS 9 grupperes utlånene i tre trinn;

Trinn 1; Dette er startpunktet for alle utlån omfattet av den generelle tapsmodellen. Alle eiendeler som ikke har vesentlig høyere kredittrisiko enn ved første gangs innregning får beregnet en tapskostnad lik 12 måneders forventede tap.

Trinn 2; I dette trinnet finnes utlån som har hatt en vesentlig økning i kreditttrisikoen siden første gangs innregning, men hvor det ikke er objektive bevis for tap. For disse eiendelene blir det beregnet en tapskostnad lik forventet tap over hele engasjements levetid. Kundene er klassifisert som friske, selv om de har hatt en vesentlig grad av kredittforverring.

Trinn 3; I denne gruppen finnes utlån som har hatt en vesentlig økning i kredittrisiko siden innvilgelse og hvor det er objektive bevis på tap på balansedatoen. For disse lånene avsettes det for forventet tap over levetiden.

Individuelle nedskrivninger

Individuelle nedskrivninger for tap på enkeltengasjement er foretas når objektive bevis må mislighold antas å ville medføre et tap for banken.

Modellbeskrivelse

Kapitalbehovet beregnes i hovedsak etter statistiske modeller som beskrevet ovenfor. Det gjøres tillegg for kapitalbehov knyttet til pilar 2-risikoer utover regulatoriske krav under pilar 1. Herunder inngår tillegg for konsentrasjonsrisiko for store enkeltkunder og bransjer. Konsentrasjonsrisiko er knyttet til konsekvensene av mangelfull diversifisering i porteføljen og som gjør banken sårbar for spesielle enkelthendelser innen eksempelvis en spesifikk bransje.

Det gjøres ikke pilar 2-t tillegg for risiko som er hensyntatt under øvrige bufferkrav.

Markedsrisiko

Markedsrisiko oppstår hovedsakelig fra bankens investeringer i obligasjoner, sertifikater, aksjer og egenkapitalbevis og som følge av aktiviteter som utføres for å understøtte driften.

Styring og kontroll

Styring av markedsrisiko skjer gjennom detaljerte rammer vedtatt av styret, og disse blir gjennomgått og ajourført årlig. Risikoen overvåkes løpende og følges opp gjennom kvartalsvise rapporter til styret.

Nedenfor følger en oversikt over de enkelte risikoene innenfor markedsrisiko og hvordan disse følges operativt.

Aksjerisiko

Risiko for verdifall på bankens beholdning av omløps- og anleggsaksjer måles i forhold til rammer for eksponering. Styring og oppfølging av risikoområdet tar utgangspunkt i disse vedtatte rammene for eksponering. Bankens aksjer i strategiske selskaper (datterselskaper og SpareBank 1 selskaper) er utelatt da disse eierpostene behandles under avsatt kapital for eierrisiko.

Renterisiko

Bankens styring av renterisiko er for å sikre at banken til enhver tid har en kjent renterisikoeksponering og at denne samsvarer med bankens vedtatte risikovilje, vedtatte risikorammer og forventninger til fremtidig renteutvikling.

Renterisikoen vurderes både ut ifra en basisrisiko og en repriserisiko. Basisrisiko er den verdiendring på bankens eiendeler og gjeld som følger av at hele rentekurven parallellforskyves eller det skjer en vridning av rentekurven. Denne risikoen er beregnet som effekten på de finansielle instrumentenes virkelige verdi av renteendring. Effektene av slike endringer beregnes både som endring i netto renteinntekter (NII) og verdiendring av rentesensitive aktiva og passiva som følge av rentesjokk (EVE).

Administrativ renterisiko oppstår fordi det vil gå noe tid fra en renteendring inntreffer markedet til banken har fått justert vilkårene på innskudd og utlån med flytende rente. Årsaken til dette er blant annet finansavtalelovens regler om varslingsfrist ved renteøkninger.

Spreadrisiko

Spreadrisiko er virkningen av endringer markedets risikopremie. Denne består av kreditt- og likviditetsrisiko.

Valutarisiko

SpareBank 1 Gudbrandsdal er ikke en valutabank og bankens eksponering mot valutarisiko er kun knyttet til bankens egen kontantbeholdning som vurderes som uvesentlig.

Kapitalbehov Pilar 1

Banken beregner ikke kapitalbehov under Pilar 1 fordi banken ikke har noen handelsportefølje.

Kapitalbehov Pilar 2

Banken har ved beregning av kapitalbehov for markedsrisiko etter pilar 2 benyttet beregningsmetodikk angitt i Finanstilsynets rundskriv 3/2022. Kapitalbehovet beregnes ved hjelp av enkle stresstester for de enkelte delelementene. Kapitalbehovet tar utgangspunkt i styrevedtatte rammer for eksponering.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko er «risiko for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser». Mens banken bevisst tar markeds- og likviditetsrisiko, er operasjonell risiko en type risiko banken i størst mulig grad ønsker å unngå.

Operasjonell risiko representerer både på kort og lang sikt en trussel som kan innebære en vesentlig kostnad.

Styring og kontroll

Banken ønsker å ha mest mulig kontroll på den operasjonelle risikoen. Ved oppbygging av internkontroll benyttes risiko-, konsekvens- og sannsynlighetsvurderinger for å fastsette et akseptabelt kontrollomfang. Overordnet ramme for risikotoleranse er fastsatt i bankens strategiplan.

Det er i aktuelle policydokument definert målsettinger knyttet til nøkkeltall, måltall og evt. rammer for banken.

SpareBank 1 Gudbrandsdal har kvantifisert rammer og risikoinndikatorer for å gi et helhetlig syn på risikobildet, samt å kunne følge utviklingen over tid.

Det er satt indikatorer på følgende områder:

- Maksimalt akseptert tap som følge av operasjonelle hendelser
- Antall operasjonelle hendelser

- Antall kundeklager
- Sykefravær

Banken har etablert måleparametere for å følge utviklingen innenfor temaer som kan indikere forhøyet operasjonell risiko. Det er også etablert et system for registrering av uønskede hendelser. Dette er hendelser som har eller kunne gitt banken et økonomisk tap.

I tillegg gjennomgås anbefalinger fra intern- og eksterntrevisor og tilsynsmyndigheter.

Alle ledere av virksomhet- og støttefunksjoner har ansvar for den daglige risikostyringen, samt for å sikre at det foreligger en god internkontroll innenfor sitt ansvarsområde. Alle ledere rapporterer status og utvikling i årlig lederbekreftelse. Lederbekreftelsen gir

administrerende banksjef og styret informasjon om risikostyringen er forsvarlig ivaretatt, herunder at rutiner, retningslinjer og lover/regler følges.

Metodikk og vurderingskriterier for Pilar 1

Beregningsgrunnlaget i basismetoden er 15 % av gjennomsnittlig inntekt de tre siste år beregnet ved regnskapsårets slutt. Inntektspostene som medtas i beregningsgrunnlaget følger av kapitalkravsforskriften.

Metodikk og vurderingskriterier for Pilar 2

Kapitalbehovet er beregnet med utgangspunkt i basismetoden i Pilar 1, som beskrevet over. Det gjøres en kvalitativ vurdering av kapitalbehov utover hva som allerede er beregnet etter Pilar 1.

Godtgjørelsesordninger

Bankens policy for godtgjøring vedtas av styret etter forutgående behandling i godtgjørelsesutvalget. Godtgjørelsesutvalget utarbeider årlig en rapport om praktiseringen av godtgjørelsesordningen og denne blir behandlet i styret.

Bankens godtgjørelsespolicy skal danne grunnlag for hvordan lønns- og insentivsystemer skal benyttes, og skal bidra til å videreutvikle organisasjonskultur og fremme prestasjoner for å skape resultater. Insentiver skal bidra til å motivere for høy risikotaking og unngå interessekonflikter. Gode prestasjoner kjennetegnes ved prioritering og gjennomføring av strategiske aktiviteter, oppnåelser av resultater som gir forretningsmessig verdi, god læringskultur, godt samarbeid og verdiskaping på tvers av banken.

Ordningene skal være bærekraftige og ha et langsiktig perspektiv. Godtgjørelse skal bygge på likelønnsprinsippet. Dette innebærer at medarbeidere i SpareBank 1 Gudbrandsdal skal lønnes likt for samme arbeid eller arbeid av lik verdi, uavhengig av kjønn, etnisitet eller legning. Godtgjørelsesordningen i banken er for alle ansatte ba-

sert på at fastlønn er den sentrale og vesentligste komponenten. Dette gjelder også ledende ansatte og ansatte med risikofunksjoner. Bakgrunnen for dette er at man ikke ønsker at godtgjørelsen skal motivere ansatte til å ta uønsket risiko.

Bankens ordning med variabel godtgjørelse skal fremme resultater og adferd basert på verdier og ønsket organisasjonskultur. Denne ordningen er i samsvar med finansforetaksforskriftens §15-4 og unntaket i §15-5. Variabel lønn i form av engangstillegg kan anvendes unntaksvis overfor medarbeidere som over tid har blitt påført en ekstraordinær stor arbeidsbelastning som følge av ledelse av, eller deltakelse i større og omfattende prosjekter, eller annen form for merarbeid.

Det er ingen form for bonusordninger eller forpliktelser om vurdering av bonus overfor administrerende banksjef eller styreleder.

Internrevisor foretar årlig en uavhengig vurdering av bankens praktisering av godtgjørelsesordningen.

